

had een moeilijk leven achter de rug. Met zijn tyrannieke aard was hij in zaken gelukkiger geweest dan in zijn particulier bestaan. Vooral verdroot het hem dat zich onder zijn vier kinderen slechts één zoon bevond, Henri ('Hakkie'), die een buitenechtelijk kind was waarvan hij het vaderschap niet officieel erkend had maar die hij niettemin graag als zijn opvolger zag in het grote bedrijf dat hij opgebouwd had. Hij was voor die zoon een hoogst ongemakkelijke vader geweest: Henri was van de ene school naar de andere gestuurd, had ook een blauwe maandag in Parijs gestudeerd en was steeds absurd krap gehouden. Zijn vader joeg hem op vier-en-twintigjarige leeftijd het bedrijf van *De Telegraaf* in op een maandsalaris van f 75. Het had alles tezamen in de zwakke jongeman een recalcitrantie gewekt die zich uitte in toenemende sympathie voor het nationaal-socialisme en een lidmaatschap van de NSB waarbij hij zich reeds in '32 aansloot.

Ten tijde van de Duitse inval was Holdert eigenlijk bij toeval in ons land. Voor het bijwonen van de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering, een pure formaliteit, was hij uit Frankrijk gearriveerd en hij had, zoals gebruikelijk, zijn intrek genomen in een suite van het American Hotel te Amsterdam. Zijn broer, F. H. J. Holdert, die sinds '14 als directeur van *De Telegraaf* optrad (maar nooit een zelfstandige beslissing had kunnen of willen nemen), zocht hem daar op de rode mei op. De vraag rees of de krantenmagnaat die Duitsland in de eerste wereldoorlog zo fel geattaqueerd had, zich misschien naar Engeland zou begeven: hij zou er over ruime geldmiddelen kunnen beschikken aangezien hij nagenoeg zijn gehele persoonlijke vermogen in Amerikaanse fondsen had belegd waartoe hij bij een verblijf in Engeland of Amerika toegang zou hebben. Holdert weigerde evenwel, ook maar te pogen te vertrekken, daarbij (volgens zijn broer) de vraag stellend: 'Doc je mee als ik de zaak uit de poten van de Moffen wil houden?'¹

Dit was, nemen wij aan, een van de redenen waarom Holdert op 15 mei Goedemans opdracht gaf, *De Telegraaf* weer te doen verschijnen. Een tweede reden lag in het feit dat geen der dagbladen het voorbeeld van *De Telegraaf* gevolgd had; een derde werd gevormd door de uit Den Haag ontvangen aanwijzing dat het maatschappelijk leven zo normaal mogelijk voortgang moest vinden – en misschien was er nog een vierde motief: Holdert die in bijna vijftig jaar rusteloze arbeid 'Elsevier' tot een grote drukkerij en het *Telegraaf*-bedrijf tot het florissantste en grootste Nederlandse krantenbedrijf opgewerkt had, kon van zijn schepping geen afstand doen. Uitgesproken politieke motieven zien wij niet: Holdert was, althans in die laatste fase van zijn leven, in de eerste en misschien ook wel in de laatste plaats een zakenman

¹ PRAC-Amsterdam: p.v. F. H. J. Holdert (9 okt. 1947), p. 2 (Doc I-729, a-5).